

БАРВІНСЬКИЙ Василь Олександрович (крипт. — В. Б.; 20. 02. 1888, Тернопіль — 09. 06. 1963, Львів) — композитор, піаніст, музикознавець, педагог, громадський діяч. Син [Олександра](#) та [Євгенії](#), брат [Богдана](#) та [Олександра](#), батько [Івана-Севастьяна](#) Барвінських. Доктор мистецтвознавства (1940), почес. д-р Укр. університету у Празі (1938). Закін. Муз. школу К. Мікулі у Львові (кл. фортепіано, 1905); 1905–06 навч. у Львів. консерваторії (кл. фортепіано [В. Курца](#)) і одночасно на юрид. факультеті Львів. університету. Від 1907 продовжив муз. освіту в Карловому університеті (Прага). Закін. Празьку консерваторію (1911, кл. фортепіано І. Гольфельда; 1914, кл. композиції В. Новака). 1911–14 працював у Празі. Перші автор. концерти: Прага (1913), Львів (1914). У 1915–39 — викладач, від 1916 — директор і проф. Вищого муз. інституту (Львів), водночас (1922–28) викладав теор. дисципліни в Муз. інституті А. Нементовської. Був чл. правління товариства «Боян» (Львів, 1921, 1924–25); одним з організаторів і чл. правління (1934), головою Спільноти укр. профес. музикантів (1936–39); чл. Муз. товариства ім. М. Лисенка. 1932–39 — у складі творчо-концерт. групи «Богема». Виховав кілька поколінь музикантів, фундатор Львів. фортепіан. школи. Організатор муз. життя Львова, чл. редколегії ж. «Українська музика». У 20-х рр. разом з Г. Крушельницькою, М. Менцинським, О. Любич-Парахоняк, Р. Любинецьким (з яким 1923 гастролював у Чехо-Словаччині), віолончелістом Б. Бережницьким (1928 виступав з ним у власних автор. концертах у Києві, Харкові, Одесі, Дніпропетровську) здійснив гастрольну подорож по Зх. Україні. 1939 Б. — депутат Нар. зборів Зх. України. 1939–41, 1944–48 — директор і проф. Львів. консерваторії; 1942–44 — директор муз.

шкіл з українською мовою навч. 1939–41 — голова Львів. оргкомітету, 1944–48 — голова Львів. відділ. і чл. правління СКУ. 1940 — депутат Львів. обл. ради депутатів трудящих. Навесні 1940 брав участь у роботі з'їзду композиторів СРСР у Києві. 29 січня 1948 заарешт., був висланий разом з дружиною на 10 р. у мордов. табори. 1958 повернувся до Львова. Намагався відтворити рукописи своїх творів, знищених КДБ під час арешту. Реабіліт. 1964 (посмертно). Б. — засн. камерно-інструмент. жанру в Україні (2 фортепіанних тріо, 1911; секстет для фортепіано, 2-х скрипок, альту, віолончелі, контрабаса, 1915; 2 струнні квартети, 1912, 1935). У ГУЛАГу в 1950-і рр. написав фортепіанні квінтет і концерт для віолончелі з фортепіано. Першим в Україні запровадив у фортепіан. жанр риси імпресіонізму (8 прелюдій, 1908) та сонористики («Жаб'ячий вальс», 1910). Ін. фортепіанні твори: «Соната» (1910), «Пісня. Серенада. Імпровізація» (1911), цикл «Любов» (1914; у 3-х ч.), «Українська сюїта» (1915). Шість мініатюр на укр. нар. теми (1920) були першими укр. творами, опубл. у віден. «Universal-Edition» і в Токіо. 20 дит. п'єс на теми укр. нар. пісень (зб. «Наше сонечко грає на фортепіані», 1935) стали основою навч. гри на цьому інструменті. 1935 видані також «Збірка українських народних пісень» і «Збірка українських колядок і щедрівок» для фортепіано. 1993 віднайдений Концерт для фортепіано з оркестром (1917–37), який вважався безповоротно втраченим.

Своєрідність лірич. почерку Б. виявилася у солоспівах із фортепіано й оркестром до текстів І. Франка, Т. Шевченка, Б. Лепкого, П. Куліша, О. Кониського та ін., в обробках нар. пісень, також хорових (напр., «Уже сонечко закотилось» для мішаного хору). До творів великої форми належать «Українська рапсодія» для оркестру (1911) та вокал.-симф. твори: «Українське весілля» у 2-х ч. (1914), кантати «Заповіт» на слова Т. Шевченка та «Урочиста кантата на честь митрополита Андрея Шептицького» на слова В. Маслова (1917), «Наша пісня, наша туга», на слова С. Черкасенка (1933). Основні риси стилю Б. — камерність, ліричність, поліфонічність. Він створив економний і доцільний почерк, виходячи з укр. нар. музики. Звідси тип мелодики — діатонічна ладова опора й зумовленість гармонії поліфоніч. сплетенням мелодич. ліній у прозорій фактурі. Чутливість до витонченого колориту є нац. перевтіленням імпресіонізму. Нар. пісня зумовила й принципи розвитку — варіаційність та імпровізаційність, метричну й ритмічну змінність у межах мініатюр. форм, відточеність деталей і чіткість структури з безпосередністю висловлювання. Чималою є й муз.-публіцист. спадщина Б., перейнята пафосом захисту

нац. муз. культури українського народу (статті про Б. Бартока, М. Лисенка, В. Косенка, С. Людкевича та ін., надруковані в ж. «Боян», «Українська музика», «Радянська музика», «Мистецтво», в «Українській загальній енциклопедії», укр., рос. і польс. газетах). У грудні 1994 у Львові проведено муз. конкурс ім. В. Барвінського.

Основні праці

Українська народна пісня і українські композитори. Прага, 1914; Рецензія на «Пісні Холмщини і Підлясся» Ф. Колесси. Л., 1917; В обороні доброго імені української музичної культури // Новий час. 1935, 21 січ.; Бела Барток у Львові // Укр. музика. 1937. № 5-6; Мої спомини про М. Лисенка // Там само. № 9-10; Огляд історії української музики // Історія укр. культури. Л., 1937; Що принесла Радянська влада музичній культурі Львова // Рад. музика. 1940. № 5.

Рекомендована література

1. Витвицький В. Василь Барвінський у моїх спогадах // Сучасність. 1965. № 2;
2. Павлишин С. Василь Олександрович Барвінський // Укр. музикознавство. Вип. 3. К., 1968;
3. Бернандт Г. Б., Ямпольский И. М. Кто писал о музыке: Библиограф. слов. Т. 1. Москва, 1971;

4. Рудницький А. Про музику і музик. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1980;
5. Беляев В. Таємниці родини Барвінських // Прапор. 1981. № 9;
6. Павлишин С. Был всегда искренен и чист // Сов. музыка. 1988. № 8;
7. Її ж. Недоспівана пісня // Україна. 1988. № 50;
8. Її ж. Василь Барвінський. К., 1990;
9. Кучер М. Півтора року з В. Барвінським (в «Дубравлагу», 1956–1958) // Україна. 1990. № 31;
10. Сага роду Барвінських: Рід Барвінських в історії культури // Вісн. НТШ. 1993. № 6-7;
11. 1994. № 10-12;
12. Останній лист композитора // Дзвін. 1996. № 3;
13. Культурне життя в Україні (західні землі): Зб. док. і мат. Т. 1. 1995;
14. Т. 2. 1996;
15. Шкраб'юк П. Попід Золоті ворота. Л., 1997;
16. Василь Барвінський (1888-1963) // Наше життя. 1998. № 12;
17. Василь Барвінський. Статті та матеріали: Зб. Дрогобич, 2000.

С. С. Павлишин

Бібліографічний опис:

Барвінський Василь Олександрович / С. С. Павлишин // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-40496>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).